

Rapport selskapskontroll Midtre Namdal Avfallsselskap IKS(MNA)

Behandles i utvalg
Kontrollutvalget i Namsos kommune

Møtedato
24.09.2019

Saknr
20/19

Saksbehandler Einar Sandlund
Arkivkode FE - 037, TI - &58
Arkivsaknr 18/507 - 10

Kontrollutvalgssekretariatets innstilling

1. Kontrollutvalget slutter seg til selskapskontrollrapporten MNA IKS.
2. Kontrollutvalget oversendes saken til kommunestyret med slik innstilling til vedtak:
 1. *Kommunestyret tar rapporten til orientering.*
 2. *Kommunestyret ber rådmannen etablere rutiner som sikrer tilstrekkelig informasjon om selskapet til politikerne.*
 3. *Gjennom eierrepresentanten tar kommunestyret ansvar for de anbefalinger gitt Midtre Namdal Avfallsselskap IKS.*
 4. *Kommunestyret må ta stilling til om kommunen har god nok sikring og oppfølging av egne deponier i hht.lovens krav.*
 5. *Det gis skriftlig tilbakemelding til det nyvalgte kommunestyret i Nye Namsos kommune med kopi til kontrollutvalget innen 01.06.2020 på hvordan rapporten er fulgt opp.*

Vedlegg

Rapport fra selskapskontroll i Midtre Namdal Avfallsselskap IKS

Saksutredning

Kommunen har ansvaret for kommunens renovasjon. Uavhengig av om kommunen kjøper avfallstjenesten eller utøver den selv, må kommunen sikre seg at kommunens plikter ivaretas.

Kontrollutvalget gjorde slikt vedtak i sak 02/19 den 21.02.19:

Kontrollutvalget godkjenner prosjektplan selskapskontroll MNA IKS datert 04.01.19 og forutsetter at det i selskapskontrollen på relevant nivå sies noe om, og eventuelt behov for nærmere undersøkelse av, forvaltningen av eierskapene og økonomiske transaksjoner mellom MNA IKS og datterselskaper.

Selskapskontrollene i Midtre Namdal Avfallsselskap IKS (MNA) er hhv. bestilt av kommunene Namdalseid, Namsos, Fosnes, Osen, Høylandet, Overhalla, Nærøy, Bindal, Flatanger og Grong. Bestillingene har bakgrunn i kommunenes planer for selskapskontroll. Selskapskontrollene er samordnet og gjennomført av Revisjon Midt-Norge SA. Den består av en:

- *Eierskapskontroll for den enkelte kommune. (eierskapskontroll er unik for den enkelte kommune)*
- *Forvaltningsrevisjon av Midtre Namdal Avfallsselskap IKS. (Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger inn selskapet.)*

Revisor har benyttet intervjuer og dokumentgjennomgang som metode. Revisor har selv vurdert metodebruk og datagrunnlag i prosjektet som tilstrekkelig grunnlag til å svare på problemstillingene, samt egen uavhengighet til de kommuner rapporten omfatter.

Revisjonen avga rapporten den 26.08.19. Konstituert kommunalsjef avga høringssvar

16.08.19, mens daglig leder i MNA IKS avga sitt hørings svar 05.08.19. Ordfører har ikke avgitt hørings svar.

Eierskapskontrollen

Eierskapskontroll handler om hvordan kommunen utøver sitt eierskap i MNA. MNA eies av 13 kommuner, noe som betyr at eierskapet utøves både av den enkelte kommune og av kommunene i fellesskap. Det er kommunestyrets ansvar å påse at eierskapet utøves i tråd med kommunestyrets vedtak og egne retningslinjer.

Det er gitt slik problemstilling:

Utøver kommunen eierskapet i MNA i tråd med kommunestyrets vedtak og etablerte normer for god eierstyring?

Revisor har funnet at kommunen i liten grad utøver eierskapet i MNA i tråd med kommunestyrets vedtak og normer for god eierstyring. Denne konklusjonen har bakgrunn i at eierskapsmeldingen mangler en strategi for eierskapet i MNA. Eierskapsmeldingen er ikke oppdatert i henhold til KS anbefaling om årlig revidering, men oppfyller krav i ny kommunelov om behandling minst en gang i valgperioden. Innkallinger til representantskap sendes i stor grad ut innen tidsfristen, med ett unntak.

Revisor vurderer at forvaltningen av datterselskap i MNA følger de formelle retningslinjene og at styret i morselskapet ikke er represnetert i datterselskapenes respektive styre.

Revisor gir følgende anbefalinger etter eierskapskontrollen:

- *Kommunen må utarbeide en eierskapsmelding og oppdatere denne i tråd med kravene satt i ny kommunelov som trer i kraft høsten 2019.*
- *Eierrepresentantene må følge opp at innkallinger til representantskap med sakliste sendes ut minst fire uker før møtet*
- *Kommunen bør etablere rutiner som sikrer at de folkevalgte får tilstrekkelig informasjon om selskapet*

Forvaltningsrevisjonen

Revisor har undersøkt følgende problemstillinger:

1. *Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i MNA i tråd med selvkostprinsippet?*
2. *Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?*
3. *Er redusert gebyr/fritak gitt i tråd med regelverket?*
4. *Jobber MNA målrettet for å begrense forurensningen og utnytte avfallet som ressurs?*
5. *Hvem har ansvar for deponier og ettersikring av dem?*

1. Jobber MNA målrettet for å begrense forurensningen og utnytte avfallet som ressurs?

Retningslinjene for beregning av selvkost i kommunale betalingstjenester fastslår at selvkostprinsippet gjelder uavhengig av hvordan tjenesten er organisert. Når kommunen ivaretar administrative funksjoner på selvkostområdet, som fakturering, regnskapsføring og oppfølging, vil dette være indirekte tjenester i selvkostkalkylen. Dersom kommunen har satt ut hele tjenesten til et selskap, altså både selvkosttjenesten og de indirekte tjenestene, herunder fakturering, vil selskapet som regel være ansvarlig for å utarbeide selvkostkalkylen i sin helhet. Kommunenes påslag følger kun i varierende grad selvkostprinsippet i beregningen av de kommunale påslagene.

Revisor skriver at MNA følger selvkostprinsippet og at selvkost danner grunnlaget for prisen MNA oppgir, men at de er i grenseland med å bygge selvkostfond i mer enn 5 år. Hadde ikke MNA gått med underskudd i 2018 ville fondet vært bygd opp større, noe som ville ha vært et brudd på generasjonsprinsippet.

2. Er rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr i tråd med regelverket?

Innen husholdningsrenovasjon får innbyggerne lavere priser hvis de er gode på kildesortering. Vedr. hytterrenovasjon er den differensiert i to satser. Gebyrene er basert på tidligere avfallsmengde og ulikheten mellom de to satsene har sitt grunnlag i skjønn. Revisor finner at rutinene for differensiering av renovasjonsgebyr er i tråd med regelverket, men at det vil være hensiktsmessig for selskapet å fastsette gebyrer for hytterrenovasjon som samsvarer med de faktiske kostnadene.

3. Er redusert gebyr/fritak gitt i tråd med regelverket?

Renovasjonsforskriften vedtatt av representantskapet i 2017, den ligger til grunn for denne behandlingen. MNA saksbehandler alle søknader selv. Revisor er av den oppfatning at kommunene burde ha en ensartet ordning for alle kommunene for å sikre likebehandling av selskapets abonnenter, og dermed også klagebehandlingen.

4. Jobber MNA målrettet for å begrense forurensningen og utnytte avfallet som ressurs?

Revisor finner at selskapet arbeider målrettet for å begrense forurensningen og utnytte avfallet som ressurs. Selskapet og kommunene har imidlertid en utfordring i å skape lokal utnyttelse av avfallet som ressurs, og selskapet er avhengig av å samarbeide med lokale myndigheter og annet næringsliv for å utnytte potensialet.

Hvordan jobber MNA med utvikling og tilnærming til fremtidig krav på renovasjonsområdet?

Dette er en beskrivende del lagt inn i rapportens kapittel 7, der revisor ikke konkluderer eller gir anbefalinger.

5. Hvem har ansvar for deponier og ettersikring av dem?

MNA har ansvar for ett deponi på Stormyra i Overhalla og ettersikring av dette. Gjennom at kommunene velger å delta i MNA, har de også påtatt seg ansvaret for dette deponiet og oppfølging av det. Det er satt av midler til ettersikring av deponiet på Stormyra. Revisor har listet opp andre deponier som finnes i MNA-kommunene.

I Namsos dreier det seg om 7 deponier, jfr. tabell side 89 i rapporten. Revisor har ikke vurdert oppfølgingen av andre deponier enn MNA's deponi på Stormyra. Kommunene har ansvar for de kommunale deponiene, eiere av private deponier er ansvarlige for disse og dersom forurensere ikke er kjent, – er grunneier ansvarlig.

Revisor har følgende anbefalinger til MNA:

- *Selskapet bør bidra til at den samlede gebyrberegningen, som danner prisen til abonnentene, synliggjøres*
- *Selskapet bør vurdere grunnlaget for differensiering av hytterrenovasjonsgebyrene*
- *Selskapet bør gjøre tiltak som sikrer likebehandling av søknader om fritak eller redusert renovasjonsgebyr i alle kommuner i IKS-et*
- *Selskapet bør gjøre tiltak som sikrer likebehandling av klager på vedtak om fritak/reduksjon av gebyr i alle kommuner i IKS-et*
- *Kommunene og selskapet bør sammen arbeide for å skape dialog på tvers av næringsliv, kommune og avfallsselskaper for å identifisere muligheter for å håndtere avfall som en råvareressurs lokalt*

Kontrollutvalgssekretariatets vurdering

Rapporten svarer på de problemstillinger som er beskrevet i prosjektplanen. Metodebruk og datagrunnlag framstår også som tilstrekkelig for å svare på problemstillingene.

Rapporten viser at kommunens utøvelse av eierskapet i MNA IKS har hatt mangler. Fra og med 01.01.2020 opphører Namsos som egen kommune og går inn som en del av den nye Namsos kommune (bestående av de tidligere Namdalseid og Fosnes kommuner i tillegg til Namsos). Det vil være kommunestyret i ny samlet Namsos kommune som skal utøve eierskapet og tjenestekjøpet fra MNA IKS, og dermed rapportens anbefalinger.

Kommunene har ansvar for de kommunale deponiene, eiere av private deponier er ansvarlige for disse og dersom forurensere ikke er kjent – er grunneier ansvarlig. Kommunen må ta tilling til om de har god nok sikring av og oppfølging av sine egne deponier.

Kontrollutvalget anbefales å slutte seg til innstillingen og sende saken til kommunestyret.